

„ÎN GOANA DUPĂ PROFIT, OAMENII UITĂ FOARTE REPEDE TRECUTUL”

Interviu realizat de **Virgil Panait**

«Limba s-a stâlcit și oamenii uită trecutul foarte repede, în goana după profit. Cartea a devenit un obiect neatractiv și nu se mai citește de parcă nu ne ajută nici ochelarii, iar copiii fac burtă și diabet. Ne hrănim cu medicamente și speranțe. Suntem sclavii altora și colonizăm cu români țările europene. Cred că am spus totul.»

1. Virgil Panait: Domnule Mircea Popovici, ați rămas ultimul reprezentant în viață al așa-numitei „generații pierdute a războiului” din care făceau parte, printre alții, Geo Dumitrescu, C. Tonegaru, Dimitrie Stelaru... Ce sentiment vă cuprinde acum, ce amintiri v-au rămas?

Mircea Popovici: După definiția dată de sociologi, generațiile sunt niște comunități în timp, ajungând să precizeze și limitele temporale, ce se pot dezvolta în 30-40 de ani. Esteticienii au pledat pentru definirea unor generații determinate, nu atât biologic, cât pe criteriul sensibilității. Pentru generația din care fac parte și eu există avantajul că nu mai trebuie definită și nici constituită după criterii ce pot fi ambigui. Este vorba de „generația războiului”, generația „pierdută” și câteodată parțial recuperată. Generația mea este născută după primul război mondial și a îndurat urgiile celui de-al doilea, mergând pe front, la închisoare sau în lagăr și s-a condamnat la tăcere, scriind de la începutul războiului și amuțind spre 1948. Este o generație „pierdută”, în traduceri, stilizări sau claustrări. Emil Manu, alt coleg de

generație, a remarcat și apariția și alinierea la această generație și a altor membri din generații anterioare precum L. Blaga, Dan Botta, Adrian Maniu și chiar Tudor Arghezi ce și-au completat existența tulburată, cu traduceri din alte literaturi mai puțin universale; Călinescu scos din universitate, Tudor Vianu interzis de a mai vorbi despre Goethe, esteticienii făcând lingvistică. Abia noile generații au demonstrat un nou entuziasm față de Blaga, de Ion Barbu, observând că lipsește veriga. Fluxul istoric al întregii literaturi devine normal, numai prin integrarea acestor generații într-un circuit continuu. Așa se explică redebitul acestora, prin opere ulterioare.

Generația războiului a început a se manifesta mai ales în centrele universitare. La București a existat gruparea de la „Cadran” și „Albatros”, semnalând pe Dimitrie Stelaru, Dinu Pillat, M. R. Paraschivescu, Tiberiu Tretinescu, Ion Caraion, Marin Preda, Nina Cassian, Veronica Porumbacu, Const. Toiu. Lui Geo Dumitrescu i se interzice volumul *Pelagre*, precum și cele două reviste ale sale; volumul *Panopticum* aparținând lui Caraion este confiscat, iar el amenințat cu pistolul pentru articolele sale.

Sibiul se manifestă împotriva culturii dirijate prin Ion Negoitescu, Radu Stanca, Ștefan Augustin Doinaș ori Ioanichie Olteanu. Aș mai aminti încă vreo câțiva scriitori din această generație precum Mihail Cosma, Radu Teculescu, boemul George Mărgărit de Iași, Alex. Jebeleanu, marinarul George Dan, caligraful Traian Lalescu, peisagistul dobrogean Traian Coșovei, Mihai Zissu, asistent al lui G. Călinescu, neobositul Lucian Valea.

Încerc un sentiment aparte când observ că aproape toți cei citați mai sus, au decedat între timp. Mi se pare că Geo Dumitrescu a plecat mai recent, dar dintre cei dragi mie primul a fost Tonele (Constant Tonegaru). Și nu a plecat normal, la capătul unei existențe biologice normale, ci ca un martir plin de suferințe și silnicii. Cel de-al doilea a fost Mihail Crama și nu l-am văzut în întrebarea D-voastră. Pe el l-am cunoscut încă de pe vremea când, ca și dânsul, eram doi copii de școală, de liceu, fără a ne bănuși destinul comun de poeți. Când ne desfășuram boema noastră bucureșteană din anii 1942-1944, Tonegaru și Crama erau însoțitorii mei. Pot afirma

* Mircea Popovici (n. 21 aprilie 1923) este unul dintre ultimii reprezentanți ai „generației pierdute” (și regăsite), un martor de nepretuit al unei perioade literare fascinante din istoria literaturii române. A frecventat cenaclurile lui Vladimir Streinu, Mircea Damian, dar și „Sburătorul” lui Eugen Lovinescu, unde a pătruns alături de prietenul său, Constantin Tonegaru. În aprilie 1945 a primit, împreună cu Geo Dumitrescu, un premiu al Fundației Regale, pentru un manuscris care va constitui și debutul său editorial cu «Izobare» (1945), apărut într-o a doua ediție în urmă cu aproape 3 ani (2005). După ce a avut –vreme îndelungată – interdicție de semnătură, dar și o silă motivată față de poezia cultivată până spre 1960, a revenit abia în 1987 cu «Licențe poetice», urmat de «Tempera» (1988), «Paleta de amurg» (1991), «General Museum» (2001). Discutat cu reverență de G. Călinescu, Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, N. Manolescu, E. Simion, L. Ulici, Bogdan Crețu, Cosmin Ciotloș ș.a., Mircea Popovici rămâne o figură bine conturată a istoriei noastre literare. La cei 85 de ani, poetul rămâne la fel de tânăr, energic, autor al unei noi cărți pe care încă ezită să o predea unei edituri. Încă o dovadă că valoarea nu cunoaște vârstă. (*Mircea Dinuț*).

Zait Gheorghe - Peisaj

cu toată certitudinea că ei au însemnat botezul meu literar și cuprinderea mea în generația cea pierdută a războiului. Când pronunț *generația războiului* nu pot omite și pe bunul prieten care a fost Ion Larian Postolache, ce umbla demobilizat fiind, încă cu haine kaki, poet important căruia Mircea Dinutz i-a închinat o carte pentru apartenența acestuia la generația de la Focșani. Îmi amintesc că Dinutz îmi cerea informații despre Postolache, dar eu destul de uituc, nu mai aveam prea multe de spus, decât că am frecventat alături de alții, un cenaclu la el acasă. Ce minunată surpriză am avut când, încheind cartea consacrată lui Postolache, Dinutz avea o mulțime de informații la îndemână, ceea ce demonstrează capacitatea de cercetător a colegului dumneavoastră.

Aș mai include în această generație despre care vorbim pe Teohari Mhadaș și pe vestitul George Tudor (Aho), alt boem al capitalei interbelice și mai apoi, chiar până în zilele noastre, când s-a prăpădit. El a fost cel care m-a sunat la telefon ca să-mi spună că a murit prof. Vladimir Streinu, fiindcă nimeni nu avea de gând să-mi dea o veste atât de tristă. Am venit imediat la București, am asistat la înmormântarea profesorului și apoi am mers la el acasă făcându-mi cadou un volum de M. Zissu aflat sub patul în care dormea, în mansarda unei adrese nobile de pe strada Paris, unde era chiriașul unei mansarde total boeme.

Titlul de generație pierdută nu știu cine ni l-a dat și nu voi ști niciodată. Am fost declarați „pierduți” față de opinia publică poate și pentru că am tăcut în anii ce au urmat. Eu am continuat să scriu, dar de publicat nici vorbă. Am intrat într-un fel de grevă și n-am ieșit la rampa poeziei. Mai favorizat a fost Mihail Crama, care a publicat o serie de volume de poezie și după 1948, când a trebuit să se reconsidere magistrat, cândva dat afară și ajuns la o fabrică de biscuiți, pe post de contabil și revenind după un sever examen înapoi magistrat la Tribunalul Suprem din București.

Dotat cu o longevitate naturală, Geo Dumitrescu, în timp continuând a scrie, și-a reluat poziția de poet serios. Nu se poate vorbi despre dânsul decât de bine și toate acestea eu cred că se datorează perseverenței de a se voi publicat, fără a face compromisuri, precum alții.

Dar ceilalți? Au murit sau au tăcut cu bună știință ori

de nevoie, ca să trăiască, să supraviețuiască lipsindu-se de nimbul poetic de deasupra capului. Eu eram prea supărat pe destinul meu poetic, obligat la tăcere. Când după ani de la apariția *Izobarelor* am vrut să-mi revăd volumul aflat la Biblioteca Centrală de la Iași, am fost refuzat pe motivul că volumul e la index și am fost lăsat fără explicații. La început în lumea literară ieșeană condusă de culturnici, s-a spus că sunt un poet intimist și că se doresc producții pe măsura timpului glorios pe care îl trăiam. Am scris și eu ceva, dar m-am lăsat la fund și colaborarea mi-a fost foarte rar cerută. Pe atunci aveam un statut ferm profesional, aveam un salariu bun, de inginer proiectant și nu dădea bine ca să mă declar poet, când eram cel ce răspundea de fundamentul tuturor clădirilor ce se construiau în Iași. Am strâns pentru mine pagini peste pagini, de aveam în sertar material pentru vreo trei cărți. Și mai este ceva foarte important: am fost total lipsit de ambiția de a mă vedea publicat. Astăzi, în ciuda unor probleme economice, toți cei care scriu sau numai mângălesc hârtia, au o poftă nebună de a se vedea publicați și mai ales de a se vedea membri ai Uniunii Scriitorilor. Voi explica mai târziu și de ce. Eu am ieșit la suprafață după 40 de ani, dar nu la cerere, ci rugat ca să public, ceea ce este altceva, mai ales că timpul începuse „să se repare”. Mircea Ciobanu și Florin Mugur au stăruit să dau un volum la Cartea Românească. De acolo, pentru că Bucureștiul a făcut acest gest, m-am văzut solicitat și de Iași, de Editura Junimea, iar marea noastră revoluție din 1989, dar fără ghilotină, m-a repus în drepturi intrând în normal. Am devenit la loc membru al Uniunii Scriitorilor, deși eram membru încă din 1946, pe când forul acesta se numea Societatea Scriitorilor Români.

Mă întrebați ce sentimente încerc în urma acestor destăinuri. La vârsta mea sunt plin de evenimente și sărac prin pierderea multora din ele prin uitare. Regret că n-am făcut ce am vrut și sunt foarte trist că aceștia dragi mie, nu numai din literatură, m-au părăsit și mă părăsesc, lăsându-mă tot mai singur, cum n-am crezut că mi se va întâmpla.

– Ați debutat în revista Kalende în anul 1941, pe când erați doar de 18 ani. Cine mai scria la această revistă? Vorbiți-mi despre debutul dvs. Cititorii noștri ar fi interesați.

– Este cât se poate de exact că debutul meu literar s-a petrecut la revista Kalende, ceea ce mă face mândru. Cu emoție îmi amintesc surpriza ce am avut-o când, flămând pe străzile boeme ale capitalei, am văzut la un chioșc de ziare, acel afiș bine cunoscut, pe care îl arătau zilnic ziarele, un fel de tablă de materii și unde în revista Kalende erau trecut cu niște poezii publicate. Da, pentru prima dată publicat în viața mea.

Revista Kalende a apărut din nevoia, observată de criticul Vladimir Streinu, de a continua și a ține locul spiritului stins al regretatei Reviste a Fundațiilor Regale, în sprijinul fenomenului literar nedogmatizat. De aceea nici soarta acestei reviste nu a fost mai binevoitoare.

Revista Fundațiilor trecuse sub o altă conducere, a lui Caracostea, și principalii esteti deveneau din ce în ce mai indezirabili, precum Edgar Papu, Pompiliu Constantinescu, Al. Rosetti, Cioculescu și Streinu.

Revista „Vremea” unde publica Sadoveanu, Călinescu, Argezi, Hortensia Papadat Bengescu, Victor Eftimiu etc. se transformase în *Vremea războiului* (titlul spune totul). Revista „Adevărul Literar și Artistic” suspendată, „Universul literar” o luase la dreapta. „Convorbirile Literare” agonizau, iar „Ramuri” a lui Făgețel devenise o revistă izolată a Olteniei.

Este de reținut că D. Micu și N. Manolescu afirmau în *Literatura română de azi* (1965) că revista *Kalende*, în forma cea nouă, alături de Revista Română a lui Zaharia Stancu, este independentă estetic și ideologic, în comparație și raportare la celelalte reviste ce apăreau.

Fiind prezent, aproape fără vreo absență nemotivată la cenaclul din casa criticului Vladimir Streinu, acesta, printr-un gest de taină, m-a introdus într-un număr din revista *Kalende* ce o conducea. Încă o dată spun că este debutul meu absolut. Nu publicasem nimic niciodată și chiar nici nu scrisesem nimic. Nu am umblat la versuri nici ca școlar măcar, îndrăgostit de natură. Țin minte că un vers l-am făcut cu ocazia unei epigrame în care arătam că un elev a fost pedepsit cu notă mică fiindcă la tablă nu a spus nimic și încheiam cu „pentru ce mă pedepsiți că doar n-am făcut nimic”. Poate să surprindă că, deși am urmat în liceu secția modernă, am cochetat tot timpul cu secția reală, participând cu probleme de matematică pură la revistele „Numerus” și „Gazeta Matematică”. Dar profesorul de franceză care era fratele lui Victor Ion Popa dramaturgul, mă alimenta cu volume de versuri (din biblioteca lui) cu poeți francezi simbolști, cel de germană voia să știm mai degrabă noțiunile de literatură germană decât de limbă (pe care am învățat-o la războiul cu și în contra nemților), iar la română, profesorul pe care l-am avut dintr-a întâia și până la finele liceului, ne preda după programa școlară unde nu lipseau Barbu, Argezi, Blaga, Brătescu-Voinești etc. Se mai fac azi acești autori?

Întreb fiindcă în afară de examenul de bacalaureat unde mai văd un Rebreanu ori Caragiale, nici mulți profesori de azi nu mai știu. Este interesant de spus că la limba română obțineam note mici din cauza caligrafiei mele un pic chinuite. Dar și pe atunci îl citeam pe Mircea Eliade adus pe furis de la unchiul său de către colegul meu Mircea Carp, cel ce mă vizitează și azi când vine din Germania, unde locuiește, după ani mulți petrecuți la Europa Liberă. Când odată în anii ce au urmat l-am întâlnit pe profesorul de română am avut plăcerea și cinismul să-i ofer volumul meu de versuri *Izobare*, cu premiul scriitorilor tineri.

Este regretabil că tinerețea mea agitată nu a ținut seama că trebuia să păstrez numerele, cele câteva din revista „Kalende”. Nu le-am mai găsit nici la anticari și nici în Biblioteca Centrală. Nu țin minte nici ce am publicat acolo, dar cu siguranță ceva citit de mine în cenaclu. O voi ruga pe Ileana Lordache, distinsa actriță a Naționalului bucureștean și fiica dragă a marelui critic Vladimir Streinu, să-mi spună dacă deține vreun număr de revistă. Sunt în cele mai bune relații cu dânsa și ne întrebăm reciproc de sănătate.

La revista „Kalende”, pe cât îmi aduc aminte, au publicat Tonegaru, Crama, Iordan Chimet, Gheorghe Chivu, Sergiu Fileroc, Adrian Marino, alt coleg mai mare

din liceu. El nici nu-și aducea aminte ce a publicat acolo când l-am întrebat odată. Dar trebuie să spun de un prozator, colaborator la *Kalende*, și prezent în cenaclul lui Streinu. Este distinsul scriitor Mihail Chirnoagă, invalid de război, ce mi-a fost în liceul militar comandant și care, ca și mine, nu știam că vreodată ne vom întâlni pe tărâm literar. A fost călcat de un tren de marfă fiind bietul om și cu vederea în grea suferință, de la război. A fost unchiul marelui grafician Marcel Chirnoagă.

Fac în final o rectificare. N-am fost chiar așa de precoce ca să public la 18 ani în revista Kalende. Aveam vreo 22 de ani.

– În anul 1945, adică la 22 de ani, primiți alături de Geo Dumitrescu un premiu al Fundației Regele Mihai I. Ce a însemnat pentru dumneavoastră acest premiu?

– Încep prin a spune că premiul a însemnat o extraordinară surpriză; altfel în viața mea, am avut parte de numeroase surprize în domeniul literar. Dar să depăn amintirile.

În anul 1942, terminând liceul, și – obligat fiind să devin militar de carieră – m-am aflat într-o unitate unică în felul ei, mai ceva decât o școală de literatură, fiindcă nu ni s-a predat marxism-leninismul de la școala cealaltă de tristă amintire. Voi enumera câțiva colegi ca să vedeți ce curioasă clasă eram. Iată câteva nume din cele multe: romancierul Eugen Barbu și scenaristul Nicolae Paul Mihail, cel ce a scris pentru haiducii lui Piersic, viitorul actor Andrei Codarcea, poetul George Tudor, Mihail Crama, prozatorul Eugen Teodoru, actorul Luca de la teatrul din Turda de mai târziu, Mircea Ioanid ce a scos un volum de versuri chiar în timp ce era în școală, violonistul Vlad Zbârnea, ce ne încânta cu valsul trist al lui Sibelius, minunatul recitator de la Galați, Niculescu. În fine, cam toți eram atinși de aripile artei. Un alt coleg, Calvocoarșcu, traducea romane polițiste din seria neagră, Petrică Lordănescu devenind mai apoi soț al actriței Raluca Zamfirescu.

Mai legat am fost cu Mihail Crama și cu Nicolae Paul Mihail, cu care corespund și azi, după peste 60 de ani și e cam singurul ce mai trăiește. Pe Crama îl știam din liceu. A fost o prezență meterorică acolo și a plecat nu știu unde, ca să-l găsească în cazarmă, alături de mine. El scria versuri și chiar scosese un volum de versuri la editura „Adonis”. Volumul se numea *Toamna din noapte* și eram invidios pe el, fără motiv, că doar nu scriam poezii. Stând lângă el, am fost stimulat să-mi încerc pana. În plus, mergând învoit în oraș, plecam amândoi prin locuri literare unde am făcut cunoștință cu boema bucureșteană de la Café de la Paix, un fel de anexă sau sucursală a cafenelei Capșa, locul consacrat al elitei literare. Crama era vechi în această lume de poeți aiurii și declarat formidabil. Prin el l-am cunoscut pe Tonegaru, alt brăilean de-al lui, cu state literare mai vechi și foarte bine cunoscut între Calea Victoriei și Sărindar, locul ziarelor de scandal sau nu. Prin Tonegaru am ajuns în casa lui Camil Petrescu la o vizită. La „Café de la Paix” ne întâlneau cu o altă boemă a gazetarilor de seară, plini de farse și umor.

Prin Crama și Tonegaru l-am cunoscut pe Ion Barbu, pe poetul Stamatiad cel cu *Flaute de jad*, pe sofisticatul

Ben Corlaci, pe boemul sumbru Dimitrie Stelaru, ajungând cu el la propria sa nuntă (falsă) la un birt pe Calea Griviței. La cafenea l-am prezentat pe Mihail Sadoveanu, în realitate patronul cafenelei, ce semăna cu romancierul, dl Gogu Atanasulachis. Mai important din toate a fost introducerea mea de către ei în cenaclul lui Eugen Lovinescu unde a patronat maestrul până la moartea sa și unde a continuat să rămână scaunul liber și atunci când Monica Lovinescu ne primea pe noi seara de duminică și pe unii îi mai oprea la câte un ceai cu fursecuri. Apoi și ea a plecat la studii la Paris și Lovinescu ne povestea ce a mai scris fata lui de acolo, în plină grevă pariziană pe atunci. Nu mai enumăr persoanele de acolo fiindcă le găsiți în monografiile despre „Sburătorul”. Dar acolo trebuie să subliniez că am citit și eu niște poezii ce au plăcut. Dar locul cel mai important a fost cenaclul lui Vladimir Streinu. El este îndrumătorul meu și îi păstrez eternă recunoștință. A scris despre mine în volumul 2 din *Pagini de critică literară*.

În această atmosferă de primă boemă bucureșteană, m-am îndreptat la sfatul lui Tonegaru și Crama spre Editura Fundațiilor Regale și am depus un manuscris cu poezii citite de mine prin cenacluri, ziare cu pagină literară, etc. Apoi am continuat să fiu prezent la cenaclurile ziarului „Fapta” condus de Mircea Damian și cel al lui Postolache. La „Fapta” eu l-am adus și pe E. Barbu ce a citit din *Groapa* aflată în manuscris. Și apoi am plecat din București alungat de A. I. Vâsinschi ce a instaurat guvernul de largă concentrare democratică al lui P. Groza. Și am pierdut totul.

Dar, aflat în Iași, primesc în mod neașteptat o telegramă ce m-a anunțat să mă prezint la editură pentru încasarea drepturilor ce mi se cuvin ca laureat al scriitorilor tineri, telegramă semnată de Al. Rosetti. O păstrez ca și pe cea în care tata, aflat departe de casă, era anunțat de mama că a născut un băiat, adică subsemnatul.

Citez textul publicat în Revista Fundațiilor Regale din aprilie 1945. Comitetul director era format din Tudor Vianu, Perpessicius, Camil Petrescu, Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, Pompiliu Constantinescu, Ion Biberi și Petru Comarnescu. Se acordă premii următorilor: 1. Mircea Popovici; 2. Versuri de Geo Dumitrescu; 3. Plantații de Const. Tonegaru; 4. *La farmecul nopții*, piesă de Pavel Chihaia; 5. *Cercul alb*, nuvele de Letiția Papu; 6. *Nuvele* de Ruxandra Oteteleşanu; 7. *Focuri*, piesă de Magda Isanos și Eusebiu Camilar. Se mai spune că alegerea nu a fost ușoară din cauza celor peste 200 de manuscrise, a valorii lor și a diferențelor mici de valoare între lucrări. Editura plătea premiul și se obliga la tipărirea lucrării premiate.

Am venit urgent la București, m-am prezentat în holul editurii de pe str. Orlando, am fost primit de distinsul și jovialul prof. Al. Rosetti, am încasat niște bani obținând o serie de cărți apărute în editură precum *Operele complete* ale lui Tudor Arghezi, Lucian Blaga și teatrul în trei volume al lui Camil Petrescu: nu mai am niciuna din acestea, fiindu-mi subtilizate de prieteni în lipsa mea și nu m-am supărat, considerând că furtul de carte face parte din pasiunea pentru cultură, dacă nu se vinde obiectul la anticar. Restul de bani i-am cheltuit cu prieteni

și rude invitate în două seri la o grădină de vară prin zona Domenii. Dar cartea, tipărirea și publicarea ei? Eu eram în imposibilitatea de a urmări evoluția acestui volum de la manuscris, la piața cărții. Trebuia să fiu prezent în București ceea ce nu a fost posibil. Și atunci a apărut bunul Tonel, Tonegaru, care din solidaritate și mare prietenie a făcut totul ca să-mi aducă volumul pe drumul drept. A introdus și alte poezii publicate în ziarele bucureștene, a mers la tipografia „Arte Grafice Luceafărul SAR” unde a avut concursul d-lui Georgescu mi se pare și cartea a fost gata. Iar eu am obținut mutarea în București și timp de doi ani am fost membrul unei a doua boeme literare alături de Crama și Tonegaru. Acum am dat volumul personal lui Tudor Arghezi, am fost primit în S.S.R. și Petru Comarnescu mi-a înlesnit niște treburi în cadrul societății scriitorilor fiind renumerat. Tot acum Tonegaru m-a împins cu forța la cursul lui Călinescu de la Universitate, ajungând lipit de catedra acestui savant cu care m-am întreținut și care mai apoi a scris despre mine în „Jurnalul Național”. Presa de toate culorile mi-a fost favorabilă, au apărut cronici și s-au scris pagini elogioase mai apoi în cărțile lui Piru, Eugen Simion, Manolescu, Ion Rotaru și, mai ales, Vladimir Streinu.

– Ați studiat din câte știu atât dreptul cât și ingineria. Cum se împacă cele două discipline cu Poezia?

– Dreptul l-am urmat din obligația ce o aveam în cadrul activității mele ca ofițer, dar cum această disciplină era destul de suprasolicitată iar eu urma să părăsesc armata, venitul și existența mea au fost asigurate urmând Institutul Politehnic și ieșind inginer. Treaba aceasta a fost destul de ușoară pentru mine și v-am spus mai înainte că studiul tehnic îmi erau familiare. Veți vedea că însuși titlul primului meu volum, *Izobare* este din domeniul tehnic. S-a crezut la început că titlul este greșit cules, că de fapt trebuia scris *Izolare*, aceasta din cauză că recenzenții au fost corijenți la geografie. Prin profesiunea mea tehnică, mi-am asigurat existența în viața civilă, lucrând ca inginer proiectant și mai apoi devenind și cadru didactic în învățământul superior. Aveți astfel un exemplu de bună conviețuire între știință și poezie, dar când practicam ingineria, nu am spus că scriu și versuri, spre a nu compromite actul tehnic. În cartea sa *Pagini de critică literară* (1968), Vladimir Streinu remarcă aspectul de poezie științifică, extrasă din civilizația mecanicistă ce caracteriza veacul XX. Citez din carte: „Din mișcarea de involuție a sensibilității noastre, care deocamdată copleșește mișcarea de evoluție, nu e de tras nicio concluzie, așadar cu privire la incompatibilitatea dintre poezie și tehnică”. În existența mea științifică am destule comunicări în domeniu tehnic și încă azi de atâția ani pensionar, mă preocupă elementele tehnice cotidiene și am abordat cu ușurință trecerea prin viață alături de calculatorul personal, orizontul cunoștințelor mele devenind imens.

– Cu ce poet din generația pierdută a războiului ați fost mai apropiat, domnule Popovici?

– Cred că am răspuns la această întrebare pe parcursul acestui interviu. Lui M. Crama și lui Tonegaru trebuie să le mulțumesc dacă azi că am ajuns să fiu considerat

scriitor, poet și chemat și în fața dumneavoastră ca să-mi susțin activitatea mea literară. Am fost legat de ambii de la vârsta cea mai mică, la formarea mea ca scriitor, am menținut contactul cu ei și, murind Tonegaru, l-am apropiat și mai mult pe M. Crama, plecat și el acum 15 ani. Cel de-al doilea volum publicat după 40 de ani la „Cartea Românească” are ca naș, pot spune, pe Crama. El a forțat mâna trimitându-mă la editură după o atât de lungă absență în public. Este interesantă cred și relația noastră afectivă. Eu am fost acel care i-am regăsit mama pierdută cu războiul și l-am chemat la Iași ca să o recunoască. E un subiect aparte ce nu intră în acest discurs între noi.

– Ați fost și pe frontul celui de-al doilea război mondial. Ce a însemnat pentru poetul din dumneavoastră?

– Războiul este o dramă a umanității și consecințele lui sunt îngrozitoare. Eu și cu generația mea am parcurs războiul, dar și o serie de dictaturi interne ori impuse. Cred că suntem generația ce a cunoscut partea mizerabilă a vieții ca nicio alta din istoria omenirii. A suferit mai ales poporul român aflat în extremitatea europeană și abandonat de lumea civilizată. Și eu am fost la război și nu se putea altfel. Dar și tatăl meu în primul război și al doilea, că la un moment dat amândoi eram sub arme. Tata a ajuns până la Marea de Azov și s-a întors isprăvit pentru ani de zile. eu, mai norocos, am purtat război și în est dar și în vest, ceea ce este paradoxal. Am mers cu nemții, le-am învățat limba de război și am prins parașutiști americani, apoi am sucit arma și am păzit trecători și poduri în retragerea soldaților germani, în coastă cu rusul revanșard. Dar am fost și răsplătit cu vreo două medalii, cu titlu de veteran de război de unde am o pensie adăugată și niște avantaje substanțiale. Și acum sunt în război cu prostia, cu micimea omenească și inculura instaurată după marea noastră revoluție de la 89...

– Ați trăit în trei regimuri politice, cel de până la 1947, cel de după 1947 și cel de după 1989. Cum percepeți azi cele trei perioade ale istoriei noastre?

– Toate au fost proaste, ca dovadă că ar trebui de fiecare dată să se schimbe.

Personal aș fi vrut să trăiesc prin anii 20, pe când trăiau părinții mei, mi se pare cel mai bine. Aș fi prins o lume celebră în toate domeniile și personal poate n-aș

Zaiț Gheorghe - Peisaj

mai fi viețuit prin întâmplările de apoi. Cel mai fiores a fost regimul comunist, pe care îl deplâng destui nostalgici, fiindcă aveau case gratis și slujbe sigure. Ca scriitor am remarcat cum s-au cățărât unii pe spinarea celorlalți, s-au împopotonat cu premii și deplasări peste graniță, iar azi sunt parcă tot acolo fiindcă lustrăția nu s-a aplicat, că nu s-a vrut. Azi putem face orice și din păcate se alege numai treaba proastă. Vai de țara asta care e așa de frumoasă și pe care o văd pe ilustrate frumos colorate. Avem clase sociale noi și sfidătoare ce nu caracterizează poporul român. Limba s-a stâlcit și oamenii uită trecutul foarte repede, în goană după profit. Cartea a devenit un obiect neatractiv și nu se mai citește de parcă nu ne ajută nici ochelarii, iar copiii fac burtă și diabet. Ne hrănim cu medicamente și speranțe. Suntem sclavii altora și colonizăm cu români țările europene. Cred că am spus totul.

– Ați citit de câteva ori și în cenaclul Sburătorul condus de Eugen Lovinescu. Care era atmosfera, ce scriitori mai erau acolo?

– Am răspuns la această întrebare și nu mă mai repet. Atmosfera era destul de sobră și la Lovinescu nu se prea citea poezie. Era marea confruntare a prozei, a celor ce voiau să fie declarați mari romancieri, precum Dinu Nicodim, Dan Petrașincu, Felix Aderca, Sorana Gurian, Ticu Arhip ori Hortensia Papadat Bengescu. Într-un articol de momorialistică legată de cenaclul lui Lovinescu, prietenul Emil Manu își amintește cum printre pauzele de la un cititor la altul, eu mă ocupam a le face caricatura celor prezenți. Nu mi-a rămas niciuna fiindu-mi luate din mână și tare îmi pare rău că n-am păstrat niciuna. Țin minte că după moartea lui Lovinescu, scaunul a rămas neocupat și ședințele erau prezidate fie de Cioculescu ori de Streinu și deseori Aderca.

– Sunteți un poet care se grăbește încet; prima carte a apărut în 1946 iar următoarea în 1987, dacă nu mă înșel. De ce? Ce v-a determinat să stați atât de mult timp deoparte de cititori?

– Parțial am răspuns la această întrebare. Spun și azi, din nou, că eu am intrat în grevă pentru că n-am avut ce cânta, eu, poetul sferelor înalte. Și mi s-a părut că nici cititori nu prea mai sunt în materie de poezie. Poezia se scrie greu, dar proza este cu mult mai chinătoare în realizarea ei. De aceea sunt mulți poeți și mai puțini prozatori. N-a mai fost nevoie și de prezența mea, fiindcă își făceau loc tot mai mulți poeți care nu spuneau nimic și care la fel, ajung a se citi doar între ei. Eu cum am mai spus, am dat spre tipărire doar când mi s-a cerut. N-am forțat nicio ușă editorială ca să pot declara că sunt posesorul și creatorul nu știu a câte volume de poezie. Este o poetă din Germania ce anual vine la Iași și pe bani occidentali scoate în fiecare an câte o carte de versuri. Și ce publicitate are! Fiindcă are cu ce. Dar cititori are? Poate cei ce-i fac corectura! Altfel!

– Sunteți un personaj pitoresc din Iașul de azi. Dumneavoastră vă simțiți a fi personaj al vieții literare ieșene?

– De unde știți că sunt pitoresc? Ați citit poate niște articole de prin ziarele locale? Acolo am văzut și eu că mă mai răsfață gazetarii, dar asta pentru că și eu le acord

Zait Marga-Doina - Peisaj

toată atenția și îi întreb de sănătate, fiind o ființă sociabilă dintotdeauna. Casa mea a fost deschisă tuturor celor ce au vrut să se apropie de mine. Extrag dintr-un articol semnat de poetul Turtureanu în acest an, ... se preumblă prin Iași, de vreo șase decenii un ins simpatic și bonom, gălăgios (ca muntenii) și meditativ (ca moldovenii). Anxios (câteodată), bucuros îndeobște (că te vede) anonim aproape...” Scrie asta un poet, ceea ce este mare lucru, iar Bogdan Crețu, cadru didactic universitar și un apreciat critic începe articolul „Un poet tânăr la numai 85 de ani” publicat exact în ziua mea de naștere, ca un omagiu, „Mircea Popovici este dacă nu un poet mare (nu asta l-a interesat) dar, un poet important. Unul care ar trebui revizitat cu responsabilitate. Dincolo de asta, omul e una dintre figurile luminoase ale lașilor de azi”.

Cine mă solicită, răspund cu bunăvoință și de aceea sunt chemat cam la orice manifestare literar-artistică, la spectacole și expoziții, fiindcă spun, în materie de artă plastică, am și eu niște piese rare pe pereți, iar în raft muzică simfonică pentru câteva sute de ore de audiență. Filarmonica locală mă știe. Sunt așadar prezent la toate vernisajele, indiferent dacă unele lucruri nu-mi plac și aș fi putut să refuz prezența. Dar dacă, se anunță două expoziții la distanță de numai o oră una de alta, ce fac? Fug și eu așa cum fug și Valentin Ciucă ca să prezinte maestrul. Asta îmi amintește de un moment petrecut la Tg. Ocna, unde a doua zi de Paști merg oamenii la cimitir și popa trece de la un mormânt la altul. Asociația scriitorilor ieșeni m-a sărbătorit la 80 de ani cu fast, dar a uitat anul acesta. Nu-i nimic fiindcă au avut grijă cei de la București, de la Biblioteca Bucureștilor. Mai sunt chemat și prin provincia Moldovei ca să onorez diferite manifestări artistice și mă duc cu plăcere. Aceasta este firea mea, de a nu refuza când mi se cere ceva. Așa am fost întotdeauna, dar mai ales de vreo 15 ani de când mi-am pierdut soția ce era, ca și mine, plină de solicitudine. În acest mod îmi risipesc singurătatea care este mortală.

– Cum vede poetul Mircea Popovici poezia de azi și viața literară contemporană în comparație cu trecutul, se înțelege... mai ales că ați împlinit anul acesta 85 de ani.

– Tare m-am temut că mi se va pune această întrebare și văd că nu scap de ea. Dar voi trata subiectul cu mare

repezițiune spunând că nu-mi place deloc poezia de azi, autorii scriind la fel unul cu altul și mai ales subțind sentimentele până la a nu-l mai găsi deloc. A mai apărut și pigmentarea poeziei cu elemente din domeniul literaturii în pielea goală, că uneori trăiesc cu impresia că citesc asemenea texte undeva în afara paginii, în locuri ascunse privirii. Se vrea oricum tipărirea și ieșirea pe piață, pentru recunoaștere publică. Și dacă se poate un premiu și se poate. Cu banii în mână se poate tipări orice. Sunt convins că există o sită care va separa ce e bun de ce este rău. Deocamdată nu lipsesc criticii, iar cei care sunt, par binevoitori. Aș putea spune că numai în revista dumneavoastră am văzut curajul de a spune pe nume ceea ce merită. De aceea îmi plac articolele din această revistă. Cei ce se vor supăra pe mine pentru ce am spus, să mai întrebe și pe alții fiindcă adevărul acesta este. Poezia de azi este citită doar de cel care o scrie, lumea ignorând poezii și poezia. Eu voi fi scuzat de această declarație fiind, cum ai spus și matale, în vârstă de 85 de ani și am citit destulă poezie.

– Și o întrebare (banală) de final: la ce lucrați acum și ce planuri literare aveți pentru viitor? Cititorii vor fi curioși cu siguranță.

– Spuneam mai înainte că am scris la viața mea doar când mi s-a cerut. Așa mi s-a cerut reeditarea volumului *Izobare* ce a apărut aidoma cu cel de atunci. A fost o mare surpriză să mi se ceară un asemenea produs. Am avut din fericire un singur exemplar păstrat de mama cu grijă, fiindcă pe copertă era stema regală. I-a pus și o bulină pe deasupra, dar atlasul meu de liceu nu l-a mai păstrat fiindcă România se ducea la est până la Nistru și mama s-a temut pentru viața mea. Măcar dacă aș fi fost un regalist. Acum din nou sunt solicitat să prezint un volum nou de versuri. Îl am în sertar, dar i-am cerut editorului să mă someze ca pe 15 octombrie să-i dau manuscrisul. Bine că n-a trecut în somn și anul, dar cred că îl voi duce peste o lună. Este cu siguranță ultimul meu volum, așa că întrebarea ce planuri de viitor am, pare puțin hilară, dar matale ești politicoș și mă tratezi cum se obișnuiește. Mă gândesc să mă retrag din Uniune fiindcă mi s-a făcut o nedreptate. S-au chinuit cei mari, de sus, ca să ajute scriitorii membri titulari, oferindu-se încă jumătate din pensia ce o au, indiferent de unde. Ideea a fost bună, dar legea a ieșit strâmbă ca mai toate. Eu nu beneficiaz de această lege căci pensia mea nu e pensie (!) S-a stabilit că pensiile militare au alt suport ori eu, cu o tradiție militară și cu ani petrecuți în uniformă kaki, am optat acum câțiva ani pentru pensia de militar, ce era ceva mai bună. S-a spus că pensiile militarilor sunt bune (vezi ministrul economiei care este și vicepreședinte al U.S., dar nu știu cum îl cheamă). Eu la data aplicării legii aveam 1300 lei și așa am rămas, iar cei din alte domenii de pensie, precum unii universitari cu cel puțin 2000 lei, au mai primit jumătate. Îmi pare rău că închei acest interviu în acest mod. Dar se știe că economicul dirijează și acum cultura și artele. Să auzim numai de bine și mulți cititori pentru revista Dumneavoastră!

– Iar noi vă urăm sănătate, mulți ani fericiți, multe, multe împliniri! Mulțumiri!